

Sygn. akt X Ga 123/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy

w składzie

Przewodniczący Sędzia SO Leszek Guza

Sędzia SO Katarzyna Żymelka – spr.

Sędzia SO Barbara Przybyła

Protokolant *Aleksandra Ciesińska*

po rozpoznaniu w dniu *27 czerwca 2014 roku* w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa: *T. P.*

przeciwko: *Z. P.*

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 12 grudnia 2013 roku

sygn. akt VII GC 1431/13

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie czynności podjętych po sprzeciwie od nakazu zapłaty i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gliwicach pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Katarzyna Żymelka SSO Leszek Guza SSO Barbara Przybyła

Sygn. akt X Ga 123/14

UZASADNIENIE

Powód T. P. wniósł o zasądzenie od pozwanego Z. P. kwoty 29.996,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami postępowania. W uzasadnieniu wskazał, że dochodzona kwota stanowi skapitalizowane ustawowe odsetki za opóźnienie w zapłacie ceny za sprzedany pozwanemu olej napędowy.

Sąd Rejonowy w Gliwicach 15 maja 2013 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Wniósł o odrzucenie pozwu w części w której roszczenie jest zasądzone, oddalenie powództwa co do kwoty 4.000 zł tj. w części, w której pozwany zapłacił ustawowe odsetki oraz zasądzenie kosztów procesu.

W odpowiedzi na sprzeciw powód cofnął powództwo co do kwoty 4.793,67 zł wraz ze zrzeczeniem się roszczenia.

Wyrokiem z 12 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 25.203,32 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 10 kwietnia 2013 r., w pozostałym zakresie umorzył postępowanie oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.291,06 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd I instancji ustalił, że strony łączyła umowa sprzedaży oleju napędowego. Pozwany cenę oleju płacił z opóźnieniem. Powód wystawił pozwanemu notę odsetkową, która nie została uregulowana. Pozwany uiszczył na rzecz powoda kwotę 4.000 zł, która została zaliczona przez powoda na inne należności.

Sąd zważył, że pozwany spóźnił się ze spełnieniem świadczeń pieniężnych, stanowiących cenę za sprzedany towar. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał art. 481 § 1 k.c.

Wobec cofnięcia pozwu co do kwoty 4.793,67 zł Sąd Rejonowy w tej części umorzył postępowanie. Zważył, że powód cofnął powództwo w zakresie w jakim odsetki od faktur VAT nr (...) zostały zasądzone nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy w Gliwicach dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie sygn. akt X GNC 286/12. Wskazał, że w pozostałym zakresie roszczenia dochodzone w sprawie X GNC 286/12 i w niniejszej sprawie nie są tożsame, a więc nie zachodzi powaga rzeczy osadzonej.

Sąd Rejonowy nie rozpoznał wniosku pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w zakresie uwzględniającym powództwo i kosztów postępowania. Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje. Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił naruszenie art. 379 k.p.c. poprzez nierozpoznanie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu oraz błęd w ustaleniach faktycznych polegający na tym, że Sąd Rejonowy nie brał pod uwagę, że sprawa była rozpoznawana w innym postępowaniu i pozwany zapłacił na rzecz powoda kwotę 4.000 zł.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył:

Postępowanie przed Sądem I instancji w zakresie czynności podjętych po złożeniu przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty dotknięte są nieważnością, co skutkuje uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W polskim systemie prawnym konstytucyjnym uprawnieniem podmiotowym każdej osoby jest prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Treść tego prawa konkretyzują art. 77 ust. 2, art. 78, art. 176 ust. 1, art. 177 i 178 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny oraz doktryna wskazują na trzy zasadnicze elementy składające się na to prawo, tj. prawo dostępu do sądu (w znaczeniu wszczęcia procedury sądowej), prawo do ukształtowania procedury sądowej w sposób respektujący zasady sprawiedliwości proceduralnej oraz prawo do wyroku sądowego, tj. do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd w rozsądnym terminie.

Prawo do skutecznego środka prawnego określają też postanowienia art. 6 i 13 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284). Nie powinno budzić wątpliwości, że prawo do rzetelnego procesu gwarantuje stronie takie ukształtowanie przebiegu postępowania, aby w jego trakcie zostały zachowane zasady sprawiedliwości proceduralnej. Elementem tak rozumianego prawa do sądu jest, w granicach określonych prawem, dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej. Realizacja obowiązku zapewnienia stronom

postępowania cywilnego bezpłatnej pomocy prawnej w sytuacji, w której jest ona przewidziana przez prawo krajowe, wymaga w ramach podejmowania decyzji w tym zakresie wykazania przez sąd staranności, zapewniającej podmiotom rzeczywiste i skuteczne skorzystanie z prawa do sądu (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 18 grudnia 2001 r., nr (...) i (...)).

Nieważność postępowania jest następstwem kwalifikowanego uchybienia procesowego; nie zależy od przyczyn jego popełnienia oraz wywołanych skutków, a w szczególności od wpływu na wynik sprawy oraz na interesy stron. Przepisy normujące nieważność postępowania muszą być wykładane i stosowane w sposób ścisły, a art. 379 pkt 6 k.p.c. nie uzależnia stwierdzenia nieważności postępowania od dodatkowych przesłanek. W judykaturze podkreśla się, że pozbawienie strony możliwości obrony skutkujące nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.) występuje wówczas, gdy strona, wbrew swej woli, z powodu wadliwych czynności procesowych sądu zostaje pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć w dalszym toku postępowania przed wydaniem wyroku w danej instancji i to bez względu na to, czy działanie strony mogło mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98, nie publ., z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, nie publ., z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 66 i z dnia z dnia 24 lutego 2011 r., III CSK 137/10, nie publ., z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 84/10, LEX nr 621352; z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 86/09, LEX nr 610166; z dnia 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08, LEX nr 515415).

Również w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje się, że z prawa do rzetelnego procesu wynika, iż wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu powinien być rozpoznany bez zbędnej zwłoki, a także bez podejmowania dalszych definitywnych w skutkach dla stron czynności procesowych, a w szczególności przed wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie (por. wyroki z dnia 3 lipca 2012 r., nr (...), W. S. przeciwko Polsce, z dnia 22 marca 2007 r., nr (...), K. S. przeciwko Polsce, z dnia 22 marca 2007 r., nr (...), S. S. przeciwko Polsce, i z dnia 12 stycznia 2010 r., nr (...), E. B. przeciwko Polsce).

Skarżący trafnie zarzucił, że nierozpoznanie jego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu przez sąd pierwszej instancji przed wydaniem przez ten sąd rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w instancji, doprowadziło do pozbawienia go możliwości obrony swoich praw.

W sytuacji, w której wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, złożony w sprzeciwie od nakazu zapłaty dnia 7 czerwca 2013 r., pozostał nierozpoznany do wydania przez Sąd Rejonowy wyroku, są uzasadnione podstawy do uznania, że naruszyło to prawo pozwanego do obrony. Pozwany został pozbawiony możliwości skorzystania z pomocy ustanowionego pełnomocnika lub - w razie oddalenia jego wniosku - pełnomocnika z wyboru.

Uchybienie Sądu pierwszej instancji – nierozpoznanie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu - spowodowało, że skarżący został pozbawiony możliwości obrony swoich praw. Powoduje to nieważność postępowania z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności rozpozna wniosek pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

SSO Barbara Przybyła SSO Leszek Guza SSO Katarzyna Żymełka